

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Fakulta sociálních věd
Institut mezinárodních studií

PROTOKOL O HODNOCENÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(Posudek oponenta)

Práci předložil(a) student(ka): **Hana Kramlová**

Název práce: **Zahraníční pracovníci a jejich hospodářský přínos pro SRN**

Oponoval (u externích oponentů uveďte též adresu a funkci v rámci instituce):

PhDr. Michal Dimitrov, Ph.D.

1. OBSAH A CÍL PRÁCE (stručná informace o práci, formulace cíle):

Bakalářská práce Hany Kramlové se zabývá otázkou hospodářského přínosu zahraničních pracovníků pro Spolkovou republiku Německo v období let 1955–1980, a to na pozadí procesu proměny SRN v de facto přístěhovaleckou zemi. Časově vymezenou práci dělí s odkazem na periodizaci Klause J. Badeho účelně s ohledem na ekonomické krize do tří období (1955–1966/1967, 1966/1967–1973 a 1973–1980). Cílem práce je „identifikovat jak pozitivita, tak negativa spojená se zaměstnáváním zahraničních pracovníků, která se promítla na hospodářské situaci v zemi“, a to na základě následujících ukazatelů: vývoj hospodářského růstu, hrubého domácího produktu a konjunkturální průběh, rozvoj potenciálu pracovní síly, jakož i vývoj produktivity práce, nezaměstnanosti a náklady na sociální infrastrukturu (str. 3.)

2. VĚCNÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, argumentace, logická struktura, teoretické a metodologické ukotvení, práce s prameny a literaturou, vhodnost příloh apod.):

Kramlová pracuje s reprezentativní přehledovou i oborovou literaturou a prameny v podobě zpráv příslušných spolkových úřadů. Bezesporu přínosné je zahrnutí výsledků výzkumu Knortzové nebo Steinerta, kteří na základě zpřístupněných pramenů ukázali, že v iniciační fázi byly vysílající státy mnohem aktivnější, než se dosud předpokládalo, a dokonce je lze zejména v případě Itálie označit za iniciátory vyslání zahraničních pracovníků do SRN (a dalších zemí západní Evropy). Autorka se podrobně a přesvědčivě zabývá motivací obou stran k náboru /vyslání zahraničních pracovníků (tedy push a pull faktory), je ale s podivem, že se přitom ani náznakem neopírá o žádnou teorii migrace, která by jí mohla být oporou, resp. kterou by mohla testovat či korigovat. Teoretická část práce je tak spíše uvedením do širších souvislostí náboru než metodologickým ukotvením empirické části, jakkoliv lze pozitivně hodnotit práci autorky s pojmy jako *Fremdarbeiter*, *Gastarbeiter*, *ausländischer Arbeitnehmer* atd. Empirická část práce je strukturována logicky a účelně (s exkurzy do problematiky sociálních poměrů zahraničních pracovníků v jednotlivých obdobích vymezeného časového rámce) a je velmi zdařilá. Autorka prokazuje schopnost vnímat problematiku v její komplexnosti, sleduje předem stanovená kritéria pro hodnocení přínosu zahraničních pracovníků pro hospodářství SRN a jeho proměn v čase a kvalitu argumentace zesiluje užitím množství relevantních statistických údajů. Za klíčovou část práce lze označit sledování proměn hospodářského přínosu zahraničních pracovníků (a jejich rodin) v čase na pozadí diskusí a debat o míře užitku a nákladů (zatížení sociálního státu). Autorka na základě statistik (k letům 1967 a 1969) dokládá, že nejpozději do zastavení náborů v důsledku ropné krize v roce 1973 to byl pro sociální systém Spolkové republiky Německo vysoce výhodný „obchod“, a posléze dovozuje, že se toto kladné saldo obrací a zahraniční pracovníci (resp. cizinci celkově) se stávají pro hospodářský a sociální systém zátěží – sama autorka to v závěru označuje za „ztrátový obchod“ (str. 42). Bohužel to však neprokládá jinak než údaji o rostoucím počtu cizinců při klesajícím poměru těch, kteří jsou ekonomicky aktivní (zde by také bylo vhodné více diferencovat cizince podle účelu jejich příchodu do země a pobytu v ní – opomenout nelze ani rostoucí počet žadatelů o mezinárodní ochranu). Právě zde by se hodilo pracovat s dalšími pracemi, které se právě tímto obratem (nejenom) z ekonomického hlediska podrobně zabývají (např. Stefan Luft, *Staat und Migration*, 2009 a další). Závěry práce by tak byly ještě přesvědčivější, a to i s ohledem na to, že je otázka socioekonomického přínosu imigrace (a to i pouze té čistě ekonomické jako v sledovaném případě) stále živě diskutována.

3. FORMÁLNÍ A JAZYKOVÉ ZPRACOVÁNÍ (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, formální náležitosti práce apod.):

Práce má velmi dobrou stylistickou úroveň. Gramatické chyby (např. shoda podmětu a přísudku) a překlepy jsou ojedinělé a v normě. Užití citační normy je rovněž v pořádku.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (celkový dojem z bakalářské práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek, naplnění cíle apod.):

Bakalářská práce Hany Kramlové je celkově velmi zdařilá. Přesvědčivá je především s ohledem na schopnost autorky vnímat a vyložit problematiku zaměstnávání zahraničních pracovníků v její komplexnosti. Lze dokonce uvažovat, že by práce mohla být publikována, ovšem až po revizi, která by práci zejména vhodně teoreticky uchočila a také doplnila statistické údaje, který by přesvědčivě podložily argumentaci, že se po roce 1973 stalo zaměstnávání zahraničních pracovníků (a jejich rodinných příslušníků) ztrátovým obchodem.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (jedna až tři):

1. Proč se práce neopírá o žádnou teorii migrace, jakkoliv v obecné rovině např. pracuje s push a pull faktory migrace? V čem by mohlo autorce teoretické ukotvení práce při výzkumu a výkladu případně pomoci?
2. Autorka dochází k závěru, že zaměstnávání zahraničních pracovníků (a jejich rodin) je pro Spolkovou republiku cca od roku 1973 ztrátovým obchodem (str. 42) – může to doložit odpovídajícími statistickými daty, např. srovnatelnými s údaji, které uvedla k roku 1967 (saldo odvodů a nároků vyplývajících z penzijního/sociálního pojištění)? Lze o „ztrátovém obchodě“ hovořit i se zohledněním dalších generací (tedy z pohledu současnosti se zahrnutím potomků původních gastarbeiterů?)
3. Označila by autorka státem organizovaný, resp. podporovaný nábor zahraničních pracovníků v SRN v sledovaném období (do roku 1980) ze zpětného pohledu označit za chybu? Je možné zkušenost SRN s hospodářským přínosem zahraničních pracovníků přenést i do uvažování o podobě současné/budoucí migrační politiky České republiky? Pokud ano, v jakém smyslu?

6. DOPORUČENÍ / NEDOPORUČENÍ K OBHAJOBĚ A NAVRHOVANÁ ZNÁMKA
(výborně, velmi dobře, dobře, nevyhověl):

Na základě výše uvedených argumentů doporučuji práci k obhajobě a navrhuji ji ohodnotit známkou B – výborně – excellent.

Důležité: Posudky se již **neukládají** v tzv. archivním formátu PDF. Slovní označení známek A až F je následovné:

- A - výborně - excellent
- B - výborně - excellent
- C - velmi dobře - very good
- D - velmi dobře - very good
- E - dobře - good
- F - neprospěl/a - fail

Datum: **16. 8. 2019**

Podpis:



Pozn.: Hodnocení píše k jednotlivým bodům, pokud nepíšete v textovém editoru, použijte při nedostatku místa zadní stranu nebo příložený list. V hodnocení práce se pokuste oddělit ty její nedostatky, které jsou, podle vašeho mínění, obhajobou neodstranitelné (např. chybí kritické zhodnocení pramenů a literatury), od těch věcí, které student může dobrou obhajobou napravit; poměr těchto dvou položek berte prosím v úvahu při stanovení konečné známky.